

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ŞI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăştie“ şi „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 lei pe an.
C-TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

A P A R E:

În fiecare Duminică.

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate.
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.
C-TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

Pentru însoţiri.

Am spus în numărul penultim al foii noastre, că înainte cu patru ani s'a alcătuit în Budapesta o mare tovărăşie numită: „Insoţirea centrală de credit“. Şi am văzut rezultatele mari, ajunse cu ajutorul acestei însoţiri, îndemnând pe fraţii nostri români să-şi alcătuiască şi ei în fiecare sat însoţirile, după care pot să culeagă roade frumoase.

Ca pilde multe şi bune să avem şi să cunoaştem mai de-aproape, căile pe care să îndreptăm paşii nostri alcătuitoari de tovărăşii şi să ne încredinţăm cât de mare preţ să pune pe tovărăşii, vom spune acum ce face guvernul (cărnuitorii ţerii) în folosul tovărăşiiilor.

An de an guvernul să îngrijeşte ca în vreme de iarnă, când sătenii nu sunt împrăştiaţi pe la lucrul câmpului, să se țină prelegeri eco-

nomice, ba dela anul 1898 încoaci, guvernul plăteşte anume învăţători, cari merg din sat în sat şi țin prelegeri despre însemnătatea şi despre felul de alcătuire al însoţirilor.

La anul 1897 ministrul de agricultură a tipărit o carte anume despre

însoţiri. Cartea aceasta o capătă gratuit (în cinste) fiecare preot sau învăţător, care o cere prin o simplă cartă postală dela biblioteca ministrului de agricultură.

La anul 1898, cum am pomenit

tárnătoare de nime. Să şi-le facă așa, cum le cer lipsele şi binele fiecărui sat.

Insoţirile, ce să țin de Centrala din Budapesta şi sunt ajutate de stat, sunt în cele mai multe casuri *însoţiri de credit* (bănci săteşti). Cu ajutorul în-

teţit al guvernului, aceste bănci săteşti își deschid rînd pe rînd şi prăvălii (bolte) cu mărfuri. În multe locuri să alcătuesc prăvălii de acestea în afară de băncile săteşti. Să alcătuesc consumuri neatárnătoare. Tot așa să alcătuesc cu sprijinul centralei şi a guvernului, însoţiri pentru valorisarea ouălor, a laptelui şi a vinului.

Dela anul 1900 încoaci, guvernul a început să alcătuiască un nou fel de însoţiri şi anume: însoţiri pentru *valorisarea bucatelor*. În anul 1900 s'au alcătuit 3 însoţiri de acestea (magazine de bucate) şi anume în Tiszaujlak, în Tolnaszántó şi în Mező-Berény. În anul 1901 s'au alcătuit alte 5 şi anume:

în Bodofalva, în Erdő-Szent-György, în Felsőrákos, în Csanádpalota şi în Gyertyásmó. În anul 1902 s'au alcătuit alte 3 însoţiri de bucate şi anume: în Torontál-Szecsán, în Zichfalva şi în *Hateg*. Până la sfîrşitul anului trecut dar' s'au alcătuit cu ajutorul guvernului 11 însoţiri

GEORGE BARIŢIU

† 1893.

în numărul penultim, s'a făcut o lege anume pentru însoţirile săteşti. Cum am spus şi atunci, zicem şi acum, că îndemnul nu este să intrăm în ramele acestor însoţiri, care să conduc prin centrala din Budapesta, dar' îndemnăm poporul să-şi facă tovărăşiiile sale nea-

Domnii abonenţi sunt rugaţi a ne trimite preţul abonamentului.

pentru valorisarea (vinderea și cumpărarea) de *bucate*. Am spus și numele satelor și orașelor unde să află aceste însoțiri, ca cetitorii nostri să știe unde pot merge, ca să vadă cum și ce sunt alcătuite astfel de însoțiri, ca pilda bună să o poată urma.

Noi Românii încă avem însoțiri pentru cumpărarea și vânzarea de *bucate* și anume: însoțirea »Agricola« din Hunedoara, »Ceres« din Satulnou (în Torontal), magazinul din Șeicamare și alte multe magazine mici, făcute mai ales sub ocrotirea și în folosul bisericilor.

Vom spune aici pe scurt cum lucră magazinele de *bucate* făcute cu ajutorul statului și puse sub conducerea »Insoțirii centrale de credit« din Budapesta:

Tovărășia înainte de toate să îngrijește de un magazin potrivit și apoi de banii trebuincioși. După secere primește dela sătenii membri grâul numit (destinat) pentru vânzare. La primire sortează grâul în una din cele patru soiuri (clase) ce și le are, punând în clasa I. grâul din care 1 hectolitru (5 ferdele sau 100 litre mici) trage 84 și mai multe kilograme. În clasa II. grâul de 80—82 klgr., în clasa III. grâul de 77—79 klgr. și în clasa a IV. grâul mai ușor de 76 klgr. Apoi, după clasa grâului, magazinerul hotărăște prețul de magazin, din care, în cas de trebuință, dă plugarului anticipație de 60—70% (adecă dela fiecare 10 fiorini îi dă 6—7 fiorini.

Când s'a adunat destul grâu (de 2—4—10 vagoane) tovarășia umblă și

scrie pe la cumpărătorii mari de *bucate* și vinde grâul cu prețul cel mai bun. După vânzarea grâului face socoteala următoare:

Mai înainte de toate plătește tuturor plugarilor, ce au pus grâul în magazin, prețul statorit de mai înainte. Banii ce rămân după plățirea acestor prețuri, ear' să împart între cei-ce au pus *bucatele*, dându-li-se drept câștig. Iată o pildă pentru o astfel de socoteală: Stan pune în magazin 100 ferdele grâu clasa I., îi statorește prețul în total cu 100 fiorini, Bran pune 100 ferdele grâu clasa a III., îi statorește prețul în total cu 70 fiorini. La vânzarea grâului primesc pentru cele 200 ferdele 220 fl. Înainte de toate plătesc lui Stan 100 fl. și lui Bran 70 fiorini. (Ori dacă au luat înainte din bani, le socot și ce le-au dat și acum le mai plătesc numai restul). După aceasta socot pentru magazin și pentru cheltueli, zicem 5 fl. Tot mai rămân încă 55 fl. câștig curat. Acesta îl împart în chipul următor: socot cât să vine după un fiorin din prețul de magazin și află că împărțind pe 55 fiorini cu 170 fl. (prețul grâului depus) să vine după un fiorin 32 și $\frac{3}{4}$, cruceri. Prin urmare Stan primește din câștig de $100 \times 32\frac{3}{4}$ cruceri = 33 fiorini și Bran primește de $70 \times 32\frac{3}{4}$ cruceri = 22 fiorini, laoltă 55 fiorini.

În chipul acesta să poate face cu ovėsul, cu sęcara, cu cucuruzul (porumbul, mälaiul) atât la vânzare, cât și la cumpărare.

După pilda ce ne-o dă guvernul e spre binele nostru să ne facem și

noi neatârătoarele noastre magazine de *bucate*, să scăpăm de răul înșelătorilor și să facem un pas pe calea înaintării și în folosul bunăstării noastre.

Vasile C. Osvadă.

DIN LUME

Din Dietă. În ședința de Luni, 30 Martie, a dietei, s'a urmat desbateră asupra proiectelor militare. Din partea kossuthiștilor a vorbit deputatul Lengyel Zoltan, acela care cu ocazia primirei delegațiunei tinerimei universitare de cătră Coloman Széll, zisese că nu garantează de revoluție. Lengyel a zis, că proiectele militare sunt »*un atentat mișelesc*«. Presidentul l'a chemat la ordine.

În ședința de Mercuri ministrul de finanțe Lukács, a depus pe biroul Camerei, noul proiect de indemnitate cu care are de gând să guverneze țara până la sfârșitul lui August. După-cum scriu ziarele aproape de guvern, îndată după feriile Paștilor, guvernul va întreprinde discuția militară pentru a da loc desbaterii îndemnității.

Revoluția în Macedonia. Banderă bulgare lucrează mereu. În apropiere de Salonic au tăiat sirmele telegrafice pe o mare distanță. Intre sirme s'a găsit o scrisoare adresată Sultanului, în care agitatorii Macedoneni declară, că dacă nu încetează cu trimiterea de trupe în macedonia și nu aplică reformele așa cum doresc, Bulgarii, revoluția va cuprinde toată Macedonia. Aproape

F O I T Ț Ț

GEORGE BARIȚIU

(Vezi portretul).

În luna viitoare se împlinesc zece ani dela moartea ilustrului istoric și întemeetorul presei române din Transilvania, George Barițiu. Neclintit, toată viața lui a servit cauza poporului seu, a adus servicii neprețuite națiunii sale prin muncă neobosită și la locurile cele mai expuse, ca învățator, publicist, conducător politic și ca literat.

George Barițiu s'a născut în 12/24 Maiu 1812 în Jocul-de-sus, comitatul Cojocnei, ca fiu al parochului gr.-cat. Ioan Pop. Numele de Barițiu i-s'a dat de cătră profesorii gimnasiunii ungueresc din Cluj, sub cuvânt, că erau prea multi școlari în clasă, cari purtau numela de Pop. Școalele elementare le-a cercetat în Trăscău și Blaj, ear' liceul și facultatea filosofică în Cluj, de unde s'a reîntors

earăși la Blaj și a intrat în institutul de teologie. Absolvând și aci, intră, în 1835 în viața publică, care nu o părăsi până la moarte. Spațiul ce ne stă la dispoziție ne este prea restrâns spre a putea descrie toate fazele, prin care a trecut; vom enumăra numai cele mai momentuoase. La 1835 fū numit profesor la facultatea filosofică din Blaj, apoi la școala română din Brașov. La 1838 fondează »Foaia pentru minte, inimă și literatură« și ceva mai târziu ziarul politic »Gazeta de Transilvania«, primele foi românești ce au apărut în Transilvania. La 1845 Barițiu se retrage dela școala română și își consacrează întreaga activitate foilor sale. La 1848 a participat la adunarea națională ținută în 3/15 Maiu pe Câmpul-Libertății de lângă Blaj și a conlucrat în toate mișcările politice ale Românilor de pe acel timp. În 11 Martie 1849 Sibiiul, unde se afla, căzând în mâinile insurgenților, Barițiu s'a refugiat în România. Aci însă fu arestat de Ruși și trimis la Cernăuț,

unde în fine fu eliberat. În 1852 un consorțiu de comercianți români din Brașov înființează fabrica de hârtie din Zărnești și numește pe Barițiu director comercial, care post l'a ocupat aproape 20 ani. La 1866 a fost ales membru al »Academiei române«. După retragerea sa dela postul de director dela fabrica de hârtie dela Zărnești s'a mutat la Sibiiu și a înființat jurnalul »Observatorul« (1878—1885). În 1881 a fost ales president al comitetului național și a ocupat acest post până la 1887, când se retrage din viața politică. Dela acest an George Barițiu și-a consacrat întreaga activitate Asociațiunei transilvane, pe care a servit-o ca secretar I. dela 1861—1888. În 1893 »Academia română« îl alege president; ear' peste scurt timp s'a îmbolnăvit și muri în Sibiiu la 2 Maiu 1893, deplâns de întreg neamul românesc, căruia i-a lăsat ca moștenire un întreg tesaur de scrieri de mare valoare.

de mânăstirea Bilo a fost o nouă ciocnire cu bandele bulgare.

Trupele turcești operează fără cruțare contra bandelor bulgare. Două bande au fost distruse, ele au lăsat 45 morți și mulți răniți. Una din aceste bande era de ale lui Sarafoff. A fost un adevărat măcel.

La Bitolia, sosesc trupe numeroase. Se pare că acum a început adevărata campanie serioasă a Turciei contra bandelor.

In vederea izbucnirii revoluțiunii generale în Macedonia, Seraskeratul a întocmit un nou plan de mobilizare. Toți oficerii turci, atașați la regimentele din străinătate, au primit ordinul să se întoarcă de urgență la Constantinopol. Toți aceștia sunt destinați armatei de represiune din Macedonia.

Visita Regelui Angliei la Lisabona. Regele Angliei a plecat Marți din Londra în călătoria sa spre Marea-Mediterană. Toate ziarurile comentează în articoli politici însemnătatea acestei călătorii. Va visita mai întâi curtea din Lisabona.

Mișcările Albanezilor. Se telegrafează din Belgrad că: 5000 Albanezi au năvălit asupra orașului Vut-siro, unde au făcut 11 gendarmi creștini prizonieri, maltratând populațiunea sârbă. Tot odată opt mii Albanezi au plecat spre Mitrovicza, asediând-o și împușcând asupra orașului. Garnisoana a plecat cu tunuri contra lor. Lupta a durat patru ore. Albanezii au fost în urmă respinși cu mari pierderi. Nu-

mai mulțumită intervenirii energice a consulului rusesc se poate mulțumi, că nu a fost înscenat un masacru al creștinilor.

Mare răscoală în China. După o telegramă din Londra, un oficiar militar sosit din Hong-Kong spune, că în provinciile Knaugsi și Kvangsu a izbucnit revolta. Numărul răsculaților e peste 100.000, în mare parte soldați desertori și hoți. Armamentul răsculaților e destul de bun.

DELA REUNIUNILE NOASTRE

Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români din Brașov.

Puține dintre asociațiunile noastre au o vechime așa mare ca »Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români din Brașov«. Primele ei începuturi datează din 27 Dec. 1869, adică de acum aproape 34 ani, și condusă în primii 20 ani de neobositul paroch și astăzi protopresbiter onorar Bartolomeiu Băiuțescu. Dar' această vechime nu ar însemna nimica, dacă Asociațiunea nu ne-ar fi dat și ne dă dovezi de o activitate atât de spornică pe un teren atât de ingrat.

Duminecă în 16 ale lunii c. »Asociațiunea« si-a ținut obicinuita adunare generală anuală în localul său. Inteligența dimpreună cu meseriașii din Brașov au dat și de astă-dată dovadă de interesul ce poartă pentru această societate prin numărul cel mare în care a participat la adunare.

Ca momente mai principale din activitatea comitetului în cursul anului 1902 am remarcat din raportul general următoarele date foarte îmbucurătoare. În anul acesta s'au plasat 88 ucenici români la 17 branșe. Numărul tuturor ucenicilor români aflați în Brașov este 279, ear' acelora care au fost de-

clarați calfe 112. S'au distribuit între 34 de ucenici suma de 1150 cor. Afară de aceasta s'au plătit multora taxele școlare sau ajutoare de spălat, ear' unor sodali ajutoare de drum, ear' din fundațiunea »Mihail și El sa Stroescu« s'au împărțit haine la 116 ucenici.

Având în vedere, că ucenicii cercetează școalele de meserii de limbă străină, comitetul a făcut tot posibilul, ca să vie cât mai des în atingere cu ei. Astfel în toate Duminicile dela 2—4 ore p. m. se intrunesc în localul »Asociațiunii«, unde membrii comitetului au ocaziune să-i cunoască, să le dea povețe părintești de ascultare, și nici odată să nu uite de părinți, neamul și biserica lor. Tot asemenea li-s'a pus în vedere, că aceia cari nu cercetează regulat orele de catechisare, nu se pot bucura de ajutoare din partea »Asociațiunii«. Pentru înmulțirea cunoștințelor lor li-s'au pus la dispoziție și cărți din biblioteca »Asociațiunii«.

În ceea-ce privește pe măestrii români, luând în considerare că în urma împrejurărilor sociale, ei convin foarte arare-ori unul cu altul, comitetul s'a îngrijit, ca localul »Asociațiunii« să stea la dispoziția membrilor, provăzându-l cu jurnale și reviste, și se dea ocaziune a se cunoaște și să se distreze între ei.

Raportul comitetului, apoi darea de samă asupra gestiunii pe anul 1902, precum și propunerile comitetului și bugetul pe anul 1903, au fost primite de adunare cu mult entusiasm.

Renoindu-se comitetul pe un nou period de trei ani, s'a ales cu unanimitate următorii d-ni: N. Petra-Petrescu președinte, E. Precup vice-președinte, Haller cassar, Rom. Frateș secretar. Membrii: Petru Popp, I. Socaciu, I. C. Panțu, I. Savu, Cioflec, I. Murăroi, N. Balea și Platoș.

În tot cursul ședinței a domnit cea mai exemplară ordine, armonie și însuflețire.

CARMEN SYLVA

VÎRFUL CU DOR

(Urmare).

Femeea cea frumoasă se uită mânioasă, ceea-ce-i ședea foarte bine, amenință și dispăru în valurile lacului. Regele cel mic suspină. Ionel suspină și el. Și suspinară și toți piticii, ca supuși buni și credincioși. Dar ei tot țineau petrele în mână, căci nu știau dacă moartea lui Ionel nu era hotărâtă. Regele însă se uita cu duioasă la ciobanul cel frumos, ordonă îndată ca să fie spălat cu ape, cari lecuiesc, căci el sângera de multe răni, și după-ce-l renoi și îl imfrumșeță, îl scoase în vârful muntelui unde îl aflase.

Acolo regele cel mic își luă ziua bună și-i zise: — »Ionele! Greu ai păcătuit. Ți-ai uitat datoria pentru o femeie frumoasă. »Credința ta cătră ea e mare și de lăudat:

»dar necredința ta cătră datoria ce ai, este încă mai mare, și cu toate că înțeleg cele-ce »se petrec în inima ta, totuși nu pot să de- »părtez dela tine pedeapsa care te așteaptă«.

Cu inima grea punea Ionel piciorul pe vârful cel singuratec de munte, împrejurul căruia vuia vijel a. Furtuna creștea cu fie-care minut, ca și cum ar fi vrut să asvârle de pe înălțimea lui pe omul ce ședea acolo singur, singurel, ca și cum ar fi vrut să-l sdrobească în mii de sfărături. Ionel se acăța de o stâncă și se uita cu ochi sâlbateci împrejur și, așteptând noi inimi, nouă pericole și nouă încercări. De odată i-se făcu, ca și cum l'ar apesa vijelia spre pământ, ca și cum i-s'ar rumpe și i-s'ar smulge inima, ca și cum ar muri de durere. Încă mai tare se acăța el de stâncă, care să părea că se cutremură. Și în vuet, și trăsnetul care îl încungiuira, Ionel auzia voci, care îl cheamau, care îl desmerdau, care îl amenințau. Era ca și cum ar fi mai multe voci, ca și cum ar

fi o singură voce. Pe urmă se părea, că erau sunete de trîmbețe, cari cutremurau adîncul creierilor lui. Atunci se schimbă dragostea sa cătră Ileana în ură amară și neîmpăcată, căci ea îl trimisese la moarte cu surisul pe buze. El se hotărî să rămăe acolo unde era până în sfîrșit cu credință: ear' de se va mai coborî vre-o odată în vale, să-i zică în bătae de joc o ziua bună, și nici o femeie să nu-i mai răpească inima, ci aceasta să fie numai a oilor sale, pe care le părăsise fără conștiință.

Atunci răsună din adîncul stîncilor o voce puternică:

»Fiiule! Ești al meu! nu-mi mai scapi »din mâni! Ești al meu pentru veci«.

Și în același moment stîncă se prefăcu într'o femeie uriașă, care îmbrățișă pe Ionel cu brațe de peatră și îl sărută cu buze de peatră. Plin de groază, el se silea să scape, dar nu putea.

(Va urma).

Caii.

(Reproducerea interzisă).

Nutrirea cailor.

(Urmare).

Când prețul ovėsului este foarte urcat, el se poate înlocui, cel puțin în parte, și cu alte grăunțe, precum: cucuruz (porumb), orz, hrișcă, sêcară, mazêre, bob etc. Acestea de regulă nu se dau întregi, ci zdrobite în formă de urlueală. Câte-odată se înlocuește ovėsul și cu tărîțe de grâu. Din tărîțe mai mult de 1 kgr. pe zi nu vom da unui cal, altcum îl constipă (încue), prin urmare se îmbolnăvește. Cu rădêcini putem înlocui ovėsul cu deosebire când caii nu sunt întrebuițați mult la muncă. Le putem da morcovi, însă nu mai mult de 2—2½ kgr. pe zi, apoi în a doua linie napi (sfecle) de nutreț și cartofi. În tot cazul rădêcinile trebuie să fie spălate și apoi mărunțite.

Punctualitatea și curățenia ce trebuie să păzim la nutrirea și adăparea cailor, ca la toate animalele domestice în general, va fi cât se poate de îngrijită.

Îngrijirea cailor.

Calul pretinde dintre toate animalele domestice cea mai mare îngrijire; din această cauză nici nu putem încredința unei persoane mai mult de 2 cai.

Îngrijirea în grajd constă în întreținerea curățeniei în grajd, a corpului calului, îngrijirea copitelor și a da la timp nutrețul și apa de beat.

Curățenia corpului se execută (face) în prima linie prin țeselat. Prin aceasta se înlătură foițele pelei în formă de solzișori, ce s'au desfăcut de pe ea, apoi sudoarea, care astupă porii (găurelele din pele) și în fine de toate necurățeniile din afară. Cât de mare însemnătate are țeselatul pentru bunăstarea calului, putem vedea și din zicătoarea multor agricultori germani, cari susțin cu drept cuvânt că: *țeselatul înlocuește jumătate din nutreț*. Deosebit de țeselat vom scâlta caii din timp în timp și-i vom spăla mai des cu apă la ochi, coamă, rădêcina coadei și la chișița picioarelor, adecă în locurile unde nu putem ajunge cu țesala și peria.

O deosebită grijă vom da copitelor, căci un cal fără copite bune nu valorează nimic. Vom îngrijii, ca ele să fie curățite foarte des, chiar și la mânzi. La caii, cari se potcovesc, curățitul se face odată cu schimbarea potcoavelor, care se reînoesc cel mult la 5—6 săptămâni. Potcoavele trebuie să fie bine așezate pe copite și se lasă ca de un milimetru afară de marginea unghiei. Nu vom lăsa nici-odata, ca potcovarii să încerce potcoava ferbinte pe unghie, prin urmare nici să arză copita cu scop de a le înlesni curățirea, căci în astfel de casuri unghia devine sfărâmcioasă și creapă ușor.

În general scopul potcovitului este să apere unghiile de a se toci prea repede. În stare naturală calul trăește pe pășune, unde pământul fiind moale, unghia nu se tocește așa repede ca atunci, când îl folosim la lucru pe șosele (drumuri) impetrite.

Pentru a întreține copita calului într-o elasticitate naturală, adecă să nu devie nici prea virtuoasă și aspră, însă nici prea moale, este bine a o unge din când în când pe toate părțile cu o materie grasă, cum este unsoarea de porc sau mai bine cu vaselină, ear când umblă mult prin apă și noroiu, cu păcură, ulei de in, ceară și altele.

Rasele cailor.

Este foarte greu a face o clasificățiune exactă a felurilor rase de cai. S'a convenit a-i împărți după țerile, în care se găsesc. În general caii se împart în 2 grupe mari, adecă: rase de *orient* (rêsărit) și cele de *occident* (apus).

Rasele orientale.

Rasele de orient ocupă, după-cum le spun numele, țerile orientale, precum: Arabia, Siria, Persia, Turcia, România, Ungaria, Rusia, etc. Principalii reprezentanți ai acestei grupe sunt:

Rasa arabă. Capul acestor cai este tot atât de frumos prin forma sa, cât și prin expresiunea sa. Profilul este drept sau puțin concav (berbecat) la nas, fruntea lată, ochiul mare, cu o expresiune de fidelitate (de credincios), nările se pot deschide mult, buzele subțiri (fine) și netede, urechile sunt mici, ascuțite și foarte mobile, adecă se mișcă ușor și iute. Gâtul este lung și frumos încovoiat, eare însă la mișcări repezi devine ca gâtul cerbului; coama este subțire și mătăsoasă, grebânul înalt, peptul spațios (larg), corpul rotunzit, regiunea flancului (șalele) scurtă, spatele solid, crupa este lungă și dreaptă, de care se leagă coada sus și arcuită cu păr lung, mătăcos; picioarele macre, cu oase virtuose și încheieturi largi; copitele mici și foarte tari; părul corpului foarte fin, încât se străved vinele de sub piele.

Adăugând la toate aceste caractere (însușiri) încă și mișcarea ușoară a acestor cai, trebuie să admitem, că nimic nu le lipsește pentru a-i privi ca perfecțiunea desêvirșită.

De regretat este, că această rasă este reprezentată numai în puține exemplare, adecă cel mult 5000 și ce e și mai mult de regretat este, că proprietarii lor (Arabii) îi vând foarte anevoie.

Înălțimea obicinuită a cailor arabi, măsurând dela pământ până în vârful grebânului este de 1 metru 48 cm. până la 1 m. 60 cm. Colorile cele mai obicinuite sunt albi și bruni. Desvoltarea calului arab este foarte târzie; la o îngrijire bună însă ajung o etate foarte înaintată.

Asemenea calului arab sunt cei de *Berberia* (Africa de Nord, Marocco, Tunisia și Algeria) și cei de *Persia*.

Rasele rusești. În întinsul imperiu al Rusiei, găsim mai multe rase, în care se află mult sânge arab. În Siberia găsim aproape numai calul *tătărăsc*. El este mărunt, înse foarte iute. În Caucas avem așa numitul cal *cerches*. Caii din Rusia europeană, cunoscuți sub numele de cai *rusești* și *poloni* sunt produsul încrucișării raselor obicinuite din localitate cu calul numit *Trotteur-Orloff* (germ. Orloff-Traber).

(Va urma).

PENTRU ECONOMI

Pregătirea vitelor pentru munte.

Animalele care nu au cel puțin 5 luni, nu ar trebui duse la munte la pășune, fiind încă prea plâpânde pentru clima de acolo. Neapărat de lipsă este, ca înainte de ale trimite la munte să le mănâm mai multe săptămâni, în fie-care zi, la pășune, ca pe de o parte să treacă mai ușor dela nutrirea în grajd cu nutreț uscat la cel verde, ear' pe de altă parte să se învețe a-și căuta singure mâncarea și apa de beut, un lucru care îl știe aprecia (prețui) numai unul care a observat vitele la pășunile din munte însuși. O altă luare aminte trebuie să ne atragă: unghiile picioarelor. La animale care au stat toată eara în grajd, unghiile au crescut foarte mari. Acestea împiedecă mersul și siguranța pasului pe potecile petroase dela munte. Înainte dar' de a le duce acolo, unghiile vor fi curățite și scurtate în mod potrivit. De mare însemnătate este încă să trimitem animalele la munte curate de insecte și cu deosebire de păduchi, ce se nutresc cu sângele lor, și care arare-ori lipsesc peste eară chiar la vitele ținute în grajduri curate. Pentru stîrpirea lor se folosesc o mulțime de materii, de multe-ori foarte vătămătoare, ba chiar otrăvitoare, care pot deveni periculoase când se linge vita pe locurile unde a fost unsă. Mai bună este creolina (care o putem cumpăra în apotecă) și care nu este otrăvitoare și tot-odată este și foarte eficientă. La un litru de apă adăugăm o lingură de masă de creolină. Cu acest amestec ungem părțile pe unde se țin păduchii și mai ales pe gât, la ceafă, în jurul rădăcinii coarnelor și pe pulpele picioarelor din dărēt. Spălăturile trebuie repetate de 2—3 ori în restimpuri de 2—3 zile, de oare-ce creolina omoară păduchii, însă ouăle lor nu. În 2—3 zile es păduchii din ouăle rămase, cari încă vor fi apoi nimiciti.

Cultivați lucernă!

În economiile unde lipsesc fânațele naturale, cultura lucernei merită o deosebită luare aminte; fiind-că în anii secetoși, în care earba și trifoiul abea dau ceva recoltă, lucerna, care durează 6—20 ani pe același loc, dă totdeauna nutreț în o cantitate multumitoare. Tot asemenea nu este așa simțitoare contra frigului și gerurilor ca trifoiul, afară de primăvara când o sămănăm; atuncea trebuie să așteptăm până-ce nu ne mai poate fi teamă de geruri de primăvară, care pot nimici tinerile plante. Noi o sămănăm întocmai ca și trifoiul. Odată întemeată, lucerna este cea dintâiu plantă de nutreț, care o putem cosi, dându-ne mari cantități de nutreț. Pământul destinat lucernei trebuie să fie bun, și adinc și să conțină cât de mult calcar (peatră de var), mai ales dacă pământul este argilos. Pe locuri băltoase lucerna nu reușește. O sămănăm totdeauna după o plantă prășitoare (de sapă), care a lăsat pământul

curat de burueni, cum sunt d. e. cartofii sau cucuruzul (porumbul). Cositul lucernei se va face totdeauna înainte de a da în floare, căci atuncea conține mai multe materii nutritoare. Dacă o lăsăm se înflorească, tînul devine bătos și fără valoare. Lucerna care se cosește totdeauna așa tîrziu nici nu durează atîta ca cea care o cosim mai de vreme.

Pentru femei.

Supă de fasole sau mazere de dulce sau de post.

Luăm $\frac{1}{4}$ litru de fasole s'au mazere, o spălăm bine, după-ce am ales-o, ca să nu fie nici o boabă stricată, le terbem în apă și când sunt moi de tot le strecurăm prin sită. Stingem apoi cu ea o prăjeală (rintaș) subțire și rumenă, făcută din o lingură unsoare sau unt proaspăt și o lingură de făină. Sare și puțin piper îi dau gustul bun. Se servește cu pâne prăjite.

De post se face așa: fasole sau mazere luăm cât voim, se spală și ferbe cu morcovi și pătrângei tăieți lungăreți, se dă puțină sare și câte-va boabe de piper. Când sunt moi, se pot servi.

Medicul casei.

Umflarea (balonarea) pântecelui.

Umflarea (balonarea) pântecelui provine din agrămădirea gazurilor în măsură mai mare în intestine (mațe), așa că le umflă și produce dureri. Ele se formează din diferite mâncări și beuturi, precum sunt: fasolea, lintea, bob, mazere, pâne neagră înăcrită deja, poame, varză acră, apoi ape gazoase, must de poame și struguri, bere tînără etc. Deosebit de dureri aceste gazuri pot produce și greutăți la respirație (răsufare) și un fel de înecăciuni. Dacă cauza balonării, zace în mâncare, vom da bolnavului mâncări de carne cu multe dresuri și vom îngrijii se facă multă mișcare. Pentru a face ca gazele se fie îndepărtate pe cale naturală, putem lua ulei de anason, de fincen, de chimen, apoi anason, fincen, chimion, coriandru, cuișoare, piper, nucșoară, mîntă, mel-să, maghiran, care le luăm așa cum sunt sau facem o teă din ele, care o bem sau în fine ca dresuri la un rachiu. La copii mici le facem fricțiuni [frecături] pe pântece cu aceste mijloace. Dacă cauza balonării este histeria (boală nervoasă) dăm ether, picături de a le lui Hoffmann, amoniac cu esență de anason, rădăcină de valeriană [odolean] și cu deosebire tctură etherică de valeriană.

Dacă balonarea este împreunată cu constipație (încuere), dăm aloe, rabarbără și facem comprese [oblejeli] cu apă rece pe pântece.

Toate medicamentele (doftoriile) sus amintite le prescrie medicul sau cel puțin apotecarul la care le și putem cumpăra.

PENTRU MESERIAȘI

Cum se cunoaște ciara adevărată?

Ceara de albine are densitate de 0.980 aproape, pe când ceara minerală n'are decât 0.880. Aceasta nu este însă la îndemâna fie-cărui de a controla. Mai ușor este a se încălzi ceara în un tub, (șavă) de sticlă astupat la un capăt, în care s'a pus o parte potasă caustică în trei părți de alcool. La 100 părți de acest amestec să se pună 90 părți ceară. După-ce se topește bine ceara, să se pună tubul în un vas cu apă caldă, pentru-ca să nu se întărească ceara. Dacă ceara este curată, lichidul este limpede, dacă este cu cerisină, vom vedea deasupra cerei un ulei foarte colorat și care se vede foarte bine când ceara începe a se întări.

Cum se înalbește ceara galbenă. În un mare vas se pune multă apă rece. Topim ceara și o turnăm foarte subțire, dacă se poate ca curgerea să fie abia văzută, în vasul cu apă rece. Cu cât o vom turna mai subțire, cu atât la suprafața apei se va forma o pătură mai subțire de ceară. Punem apoi o pânză bine întinsă la o palmă dela pământ, și punem pe ea păturile subțiri de ceară din apă; lăsăm această ceară astfel expusă la soare timp de două săptămâni sau mai mult, până-ce va deveni complet albă. Se poate chiar, dacă soarele e ferbinte, ca în zece zile să devie perfect albă. Chiar în industriile mari conștiințioase se aplică acest metod.

Invățături din pățaniile altora.

Vecini răi.

Erau odată doi vecini, cari, răi de fire, totdeauna căutau să-și facă rău unul altuia, prin fel și fel de șicane și rea voință.

Se întemplantase, că unuia din aceștia îi murise cănele, pe care el nu să-l îngroape, după-cum trebuie, ci îl lasă pe-o grămadă de gunoiu.

Vecinul văzând cănele mort, îi spuse omului să-l ducă de acolo, deoarece-ce nu-i iertat să ții în apropierea casei nici un fel de mortăciune. Acesta însă nu voi, ca să facă ciudă vecinului său. Trecând pretorul pe acolo din întâmplare, acesta îi arată cănele și-i spune că vecinul din pricină nu voește să îndepărteze cănele. Pretorul cită a doua zi pe om la sine, și-i porunci să iee cănele de acolo și să-l îngroape undeva, fiind-că mortăciunea strică aerul, care produce apoi fel și fel de boale. Omul promise că-l va depărta, ceea-ce și făcu, dar' nu la dus departe, ci l-a trântit naintea ferestrei vecinului său, ca un fel de răsbunare. Acesta îl lăsă acolo trei zile, până-ce de nou trecând pretorul pe acolo văzu cănele mort. Atunci chiamă naintea sa pe amândoi vecinii și ca să nu fie supărate între ei, îi pedepsi pe amândoi cu câte 20 fl., pe stăpânul cănelui că de ce nu l'a îngropat, și pe celalalt fiind-că n'a înștiințat cazul îndată la autorități, căci articolul de lege 40. §. 124 din anul 1879 spune, că: acel proprietar de casă, la care se întâmplă de-i moare vre-un dobitoc și nu-l depărtează de casă, grădină și ori-ce alt loc din apropierea casei, îngropându-l cum este prescriș, ci îl aruncă pe stradă sau pe locul vecinului său, se pedepsește cu 20 fl.

CURSUL MONETELOR

Galbinul	11:33
Napoleon d'or (20 franci) aur	19:09
20 Marce germane aur	23:42
Bilete germ. 100 Mărci	117:05
„ francese 100 franci	95:40
„ române 100 lei	94:65

Prețul făinei din 2 Aprilie n. 1903.

Per 50 klgr.

0	1	2	3	4	5
12:10	1:80	11:40	11:10	10:80	10:20
6	7	7 1/2	8	Tărățe	
9:80	9:10	8:20	5:40	4:00	

Călindarul vechiu și nou al săptămânei.

Dumin. a 5-a în post, gl. 1, sft. 1.

Dum.	23 C. Nicon	5 Eusebiu
Luni	24 C. Zaharia	6 Celestin
Marț	25 (f) <i>Bunavestire</i>	7 Herman
Merc.	26 Arch. Gavriil	8 Adalbert
Joi	27 C. Matrona	9 Joia-verde
Vin.	28 C. Ilarion	10 Vin. patim.
Sâmb.	29 C. Marc	11 Leon papa

Têrgurile din Ungaria, Transilvania și Bănat.

Dela 4-10 Aprilie n. 1903.

Duminecă	5. Lăpușul-romănesc. Vurmloch. Hida. Vámos-Gálfalva.
Luni	6. Betlean. Chichiș. Viștea-inf. Cohalm. Vurpăr. Nocrichiu. Mociu. Cetatea-de-baltă.
Marți	7. Lăpușul-ung. Alba-Iulia. Huedin.
Joi	9. Tășnad.
Vineri	10. Kutfalva. Măgheruș. Murês-Uioara.

Prim-colaborator: **Const. P. Barcianu.**
Redactor-responsabil: **Aurel P. Barcianu.**

ANUNȚ.

„Cassa de păstrare în Mercurea“
societate pe acții

acoardă imprumuturi ipotecare
dela suma de cor. 5000 în sus
cu 7% interese, fără a reflecta:
la provisiune, la spese de ma-
nipulare și de scris.

(Szerdahely) Mercurea, la 1 Ian. 1903.

(157) 9-10

Directiunea.

De vânzare.

Lemn de fag

pentru lucru și peste 1000 stângini pentru ars.

Lemn de gorun

de pe 20 jurere, bun de construcție, șlipuri,
apărătoare și stâlpi de drum etc.

Din pădurea („Părăul-Glodu“) în hotarul
comunei Cioara.

Prețuri foarte ieftine!

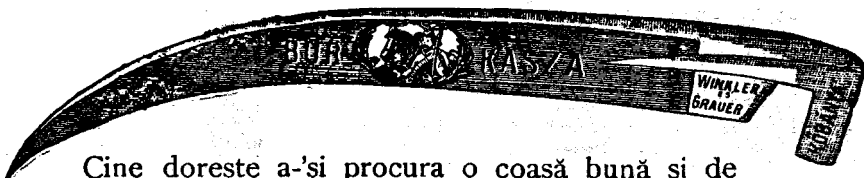
(174) A se adresa la 4-4

Ioan Iosif, primar
în Vinerea u. p. Alkenyér.

„IDEAL“ institut tipografie și librărie
în **HUNEDOARA.**
Serviciu prompt! — Prețuri ieftine!

Winkler & Grauer din Kőbánya-Budapesta

sunt singurii și exclusivii vînzători și expeditori
ai **coaselor** cu marca „**BUR**“, din cea mai mare fabrică de coase din lume.

Cine dorește a-și procura o coasă bună și de
încredere ceară mai nainte prețul-curent ilustrat dela susnumita și renu-
mita firmă, care îl trimite gratis și franco. Cererile se fac prin o carte pos-
tală. Lunile de iarnă sunt cele mai potrivite pentru adunarea comandelor!
Celor, care le adună se dă provisiune potrivită! Garanță deplină.
Serviciu conștientios! — Mai multe mii scrisori de mulțumită și de co-
mande ulterioare stau la dispoziția celor interesați. 11-20

Un briciu de Transvaal costă 1 fl. 50 cr.

Sz. 406/1903. véghr. (177) 1-1

ÁRVERÉSI HIRDET MÉNY

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi
LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel köz-
hírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbíró-
ságnak 174 1903 évi számu végzése kö-
vetkeztében Dr. Antoni Ede szászvárosi
»Brooser-Vorschuss-Verein« javára Csollokoi
Ávrám és társai kosztési lakosok 90 kor.
sjárulékairejé g 1903 évi február hó 27-én fo-
natosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt
és 640 kor. becsült következő ingósá-
gok, u. m.: ökrök és szekér nyilvános árve-
résen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. já-
rásbíró-ág 1903-ik évi V. 174/2 számu vég-
zése folytán 90 kor. tőkekövetelés, ennek
1901 évi VI/20 napjától járó 6% kamatai,
1/3% váltódij és eddig összesen 47 kor. 52
fillé ben bíróság már megállapított költségek
erejéig és ezuttali 3 kor. 20 fillér iránt Kosz-
tesden adósok lakásán leendő eszközlésére
**1903 évi aprilis hó 22-ik napjának dele-
lőtti 2 órája** határidőtől kitűzetik és ahhoz a
venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel
hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok
ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107.
és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mel-
lett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén
becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságo-
kat mások is le és feltűfoglaltatták, s azokra
kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés
az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében
ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászvároson, 1903 évi aprilis 25
napján.

Rácz Árpád, kir. bír. végh.

Concurs.

Directiunea »Cassei de păstrare în
Mercurea« societate pe acții, dorind a an-
gaja un **Cassar Conducător** al afacerilor,
carele zilnic lucrând în birou, să se dedice
exclusiv serviciului institutului, — escrie prin
aceasta concurs, pentru cei-ce ar reflecta, cu
termin până la **20 Aprilie a. c. n.**

Conducătorul se va angaja prin contract
și i-se pune în perspectivă un salar anual
de **Cor. 2000** și o urcare de câte **10%**
a salarului fundamental în 5 rânduri, tot la
3 ani.

Reflectanții au a se adresa directiunii.
Condițiunile de contract se vor stabili
pe basa unei pertractări prealabile între
directiune și reflectant.

Mercurea, la 22 Martie 1903.

Directiunea.

Mașini agricole noi și întrebuințate.

Despre mașini întrebuințate dau

Informațiuni în mod
gratuit, că cine le-au
anunțat spre vânzare.

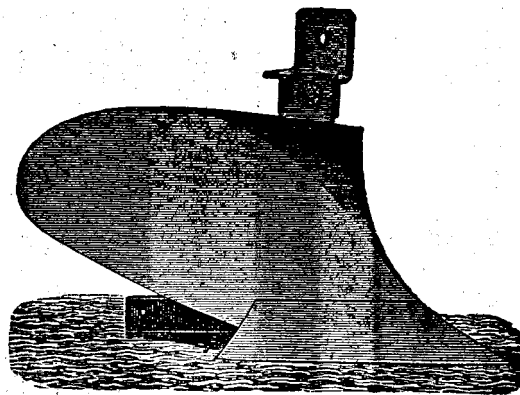
Doritorii de a cumpăra
sunt rugați a scrie felul mașinilor
ce caută.

Până acum sunt notate spre vânzare:

- Mașini de treerat cu motor de vapori și benzină.
- Netezitoare de fenețe.
- Mașină de sămănat în rânduri.
- Verteje (manege) culcate.
- Mașină de cosit.
- Mașină de secerat.
- Secerătoare cu legătoare de snopi.
- Traverse.
- Suspiitoare de balcoane.
- Tablă de fer.
- Drot ghimpuit pentru gard.
- Prețurile la cerere.

- Table izolatoare cu: sguură, plută și plumb.
- Cuptoare de fert.
- Ciururi pentru petriș.
- Stâlpi nituiți.
- Construcțiuni de fer.
- Țevi pentru conducte de apă.
- Pleu de fer zincuit.
- Carton cimentat și asfaltat pen-
tru coperișe.
- Ciment Portland.
- Ciment Roman.
- Trestie împletită pentru stucatură.

- Closete cu mull de turbă.
- Garnituri pentru clădiri.
- Fer forma U.
- Tuburi pentru aborturi.
- Pleu de zînc.
- Împletituri de drot.
- Tablă cătrănită.
- Cărbuni de peatră.
- Mull de turbă.
- Cocs.
- Cuptoare.
- Pompe.
- Prețurile la cerere.

Traverse de fer.

(141)

CAROL F. JICKELI, SIBIU

13-52

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta

Nu e mijloc secret

vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune
rării, că acest aparate a se da împreju-
vindecă boale vechi

(142) de 20

de ani. 12-17

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceala la mâni și la picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenza, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde o-i-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta« deoare-ce »Ciasul-Volta« atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios opriț fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreat și cercetat. Deja efinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă indeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor.

Prețul aparatului mic e 4 cor.

folosibil la morburi cari nu sunt
mai vechi de 15 ani.folosibil la copii și femei de
constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42 G. colțul
strada Kálmán.

„AGRICOLA“

Însoțire economică de magazin și anticipații

(143)

și-a început activitatea

7-26

în piața din

HUNEDOARA.

Cancelaria însoțirii se află în piață: casele Doamnei
vęd. POPOVICI.

Magazinul însoț. se află în piață: casele MÁTYÁSFY.

Însoțirea „Agricola“ cumpără și vinde produse
agricole, cu deosebire: grâu, cucuruz, ovės, țărițe, etc.Vinde bucate pe credit (pe așteptare). Acoardă avan-
suri pe bucate, efecte și prețioase (giu-
vaericale).Primește aurării și argintării în afaceri de lom-
bard și ia acoperire de conturi-courente.

Primește depuneri spre fructificare cu 6%.

Mijlocește împrumuturi de bani pe amortisație.

Mijlocește asigurări pe vieată și contra focului.

Vinde unelte și mașini agricole chiar și pe plă-
tiri în rate.

In sfirșit îngrijește ori-ce afaceri comerciale de intermediare.

Nu există

Săminte agricole și de grădină mai bune și mai recomandabile

ca acelea care le expediază de 28 ani

MAUTHNER ÖDÖN Furnisorul Curții Regale în BUDA-PESTA.

Cancelaria și depozitele: Str. Rottenbiller 33. Localul de vânzare: Str. Andrassy 23.

(139)

Catalogul ilustrat, de 226 pagini, se trimite la cerere gratuit și franco.

13-52

Mai efin ca ori unde!

Haine de călușeri de vânzare sau de dat împrumut.

Mai efin ca ori unde!

Bumbac de țesut și ată de urzit

din fabricile cele mai renumite!

Mai efin ca ori unde!

Tot felul de manufactură pentru trebuințele casei.

Comandele se execută repede și cu prețuri foarte moderate.

Prăvălia „La Românce“ a lui ION LAZAROIU

(145)

in Orăștie (Szászváros)

8-10